

صاحب امتیاز: موسسه فرهنگی هنری وصف صبا
مدیر مسئول و سردبیر: محمدرضا شفیع
دبیر تحریریه: امیر افشار فتوحی

www.rooznamehsaba.com
rooznamehsaba

تهران - خیابان آیت الله مدنی - کوچه خجسته منش - پلاک ۵
تلفن: ۶۰-۷۷۵۸۲۴۲۲ فکس: ۷۷۵۴۸۲۴۵
چاپ: موسسه فرهنگی مطبوعاتی ایران
توزیع: نشر گستر امروز

گفت و گو با فرهاد ابراهیم خانی: باید برای ذائقه‌های مختلف موسیقی تولید شود

ذات هنر در زنده بودن و پویایی آن است؛ ارسطو نیز می‌گوید: «تغییر اجتناب‌ناپذیر است.» حال پرسش این است که اساسا تغییر در موسیقی به تعالی اش می‌انجامد یا موجب زوال آن می‌شود؟

من بر این باورم که پویایی و تغییر، دو موضوع متفاوت‌اند. مثالی می‌زنم: همچنان در بسیاری از کشورهای دنیا موسیقی کلاسیک غربی و برای نمونه سوناتای از بتووون اجرا می‌شود. این موسیقی همچنان به حیات خودش ادامه می‌دهد و با هر بار اجرا انگار دوباره زنده و شنیده می‌شود. در این موسیقی تغییری ایجاد نشده، چون همه چیز همان است، حتی در پاره‌ای موارد ارکستری را به شکل ارکستر دوره باروک با همان سازهای دوره باروک تشکیل می‌دهند و هنرشان را اجرا می‌کنند؛ بنابراین تغییری در این نوع موسیقی ایجاد نشده، اما دوباره اجرا و باز نوازی می‌شود. موسیقی ما نیز همین طور است. موسیقی کلاسیک ایرانی هم اجرا می‌شود، مثلاً وقتی ما یک چهارمضرب از درویش خان یا صابرا بدون تغییر اجرا می‌کنیم، این موسیقی همچنان شنونده و مخاطب خودش را دارد و زنده و سر حال است. اما تغییر مقوله‌ای دیگر است؛ تغییر به جنبه‌های دیگری اشاره می‌کند. من فکر می‌کنم در ذات خود موسیقی به عنوان یک هنر تغییر می‌تواند خیلی کم باشد، اما در شکل اجرا و نوع ارائه‌اش برای مخاطب می‌تواند تغییر ایجاد شود. بیایید سی‌چهار سال گذشته را نگاه کنیم. مثلاً استاد شجریان در کنار یک ساز نی، سه‌تار و تنبک اجراهای گوناگونی را در تمام نقاط مختلف دنیا داشتند و مخاطبان زیادی را هم به خود اختصاص دادند، اما امروزه این نوع اجرا و این شکل ارائه شاید شنونده زیادی نداشته باشد، یعنی در مقایسه با مخاطبان زیادی که در آن دوران داشت؛ بنابراین طبیعی است که شکل اجرا باید تغییر کند. من فکر می‌کنم که تغییر در این حد و اندازه می‌تواند خیلی کمک‌کننده باشد. حال هوای انسان‌ها و شرایط کلی یک جامعه تغییر می‌کند، پس شکل یک اجرا و نوع ارائه یک هنر نیز باید عوض شود. باید برای ذائقه‌های مختلف، موسیقی تولید و ارائه شود. این موضوع باعث می‌شود که ژانرهای موسیقی با همدیگر تداخل پیدا نکنند.

از ساز کلارینت یا ساکسوفون داریم که هر کدام در کوک خاصی هستند؛ ساز نی نیز به عنوان یک ساز بادی به همین صورت است. ما طول‌های مختلفی از ساز نی داریم که می‌توانیم کوک‌های گوناگون را اجرا کنیم. هر چقدر طول ساز نی بیشتر باشد میدان صوتی اش بزرگ‌تر می‌شود و برعکس هر چه کوتاه‌تر می‌شود، کوک ساز بزرگ‌تر می‌شود یا بالاتر می‌رود.

نکته‌ای که وجود دارد این است که یک نی نواز حرفه‌ای در پروژه‌های ضبط استودیویی یا در ارکسترهای گوناگون، باید کوک‌های مختلف نی را داشته باشد. به طور معمول تعداد ۱۳ نی وجود دارد که یک نی نواز می‌تواند تمام کوک‌های گوناگون اجرایی را با سازش اجرا کند. دلیل این هم که برای هماهنگی با ارکستر ما کوک ساز خود را تغییر می‌دهیم یا آن را تعویض می‌کنیم این است که در پروژه‌های ضبط یا در اجرای ارکستر با انگشت گذاری‌های راحت‌تر و با صداهای زیباتر، بتوانیم هنرمان را عرضه کنیم.

آب‌وهواری صدای ساز نی تاثیر می‌گذارد؟

باید توجه کنیم که آب‌وهواری صدای نی تاثیر نمی‌گذارد و این طور نیست که مثلاً ما اگر در محیطی باشی که رطوبت هوا زیاد باشد، مثل سازهای پوستی، پوست ساز آفت کند یا به اصطلاح پوست ساز بیفتد و باعث شود که صدای ساز تغییر یابد. سازهای بادی این طور نیستند. آب‌وهوا طور دیگری بر ساز بادی تاثیر می‌گذارد؛ به این صورت که در سازی همچون نی وقتی نوازنده شروع به نوازندگی می‌کند به مرور که مدتی از نوازندگی اش می‌گذرد، گرم شدن ساز و بالا رفتن دمای خود ساز، کمی کوک ساز را بالاتر می‌برد؛ البته خیلی کم. این از آن مواردی است که یک نی نواز باید بتواند کنترلش کند و با گوش خودش اگر بفهمد که اختلافی با ارکستر پیدا شد، در صد اصلاحش برآید.

باید این را هم بیفزایم که نوازندگان سازهای بادی به طور کلی پیش از این که در استودیو شروع به ضبط یا در ارکستر شروع به نوازندگی کنند، چند دقیقه‌ای ساز می‌زنند و اصطلاحاً سازشان را گرم می‌کنند تا به کوک مورد نظر برسند و تغییرات کوکی‌شان کم باشد.

فرهاد ابراهیم خانی متولد فروردین ۱۳۶۰ موسیقی را با ساز نی از سال ۱۳۷۴ نزد یاسین اژدری، از شاگردان استاد محمدعلی کیانی‌نژاد، آغاز کرد و در ادامه در سال ۱۳۷۸ وارد دانشکده موسیقی دانشگاه هنر و رشته نوازندگی موسیقی ایرانی در مقطع لیسانس شد. او فراگیری نی را نزد استاد عبدالنقی افشارنیا ادامه داد و هم‌زمان با دانشگاه، از سال ۱۳۸۰ تا سال ۱۳۸۴ نزد استاد محمدعلی کیانی‌نژاد به تکمیل تکنیک‌های اجرایی نی و ردیف‌نوازی این ساز پرداخت. ابراهیم خانی در سال ۱۳۹۲ وارد دانشکده هنرهای زیبای دانشگاه تهران در مقطع فوق لیسانس نوازندگی موسیقی ایرانی شد و نزد سیامک جهانگیری به تکمیل دوره‌های آموزشی نی پرداخت. این هنرمند در این سال‌ها کنسرت‌های متعدد داخلی و خارجی را اجرا کرده است که از میان آن‌ها می‌توان اجرای موسیقی در جشنواره Expo سال ۲۰۱۰ در شهر شانگهای کشور چین را نام برد. او در آلبوم‌های گوناگون موسیقی از جمله آلبوم‌های کاروان، آوای تو، طلیعه دشتی، فریاد بی حاصل و... به عنوان نوازنده نی همکاری داشته و آلبوم‌های کاروان، آوای تو و حادثه عشق را آهنگ‌سازی، تنظیم و منتشر کرده است. فرهاد ابراهیم خانی در این سال‌ها در دانشگاه هنر تهران، دانشگاه علمی کاربردی فرهنگ و هنر واحد ۴۶ تهران، هنرستان موسیقی و آموزشگاه‌های موسیقی تهران و کرج مشغول به آموزش ساز تخصصی نی و دروس سلفژ و تئوری موسیقی است. در ادامه، گفت و گو با این هنرمند را می‌خوانید.

نی برخلاف سازهای دیگر، کوک یا ابزاری برای تغییر محدود و صدا ندارد. برای حل این مسئله و استفاده از نی در ارکستر چه باید کرد؟

نی، سازی بادی محسوب می‌شود. در سازهای بادی با تغییر اندازه یعنی طول ساز، کوک را تغییر می‌دهیم، البته تمام سازهای بادی چنین‌اند و فقط نی این طور نیست. برای نمونه ما اندازه‌های گوناگونی

این بازی را در سینما ببینید!
پرویز خان
نویسنده و کارگردان: علی ثقفی
تهیه‌کننده: عطا پناهی